

Organisation of Islamic Cooperation

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI

HOME MODEL UNITED NATIONS CONFERENCE 2020

ÇALIŞMA REHBERİ

Hazırlayanlar: Komite Divanı
Komite Direktörü: Batuhan Kaya
Komite Direktör Vekili: Umut Aydınlioğlu

İÇERİSİNDEKİLER

1.Komite Divanı'ndan Mektup

2.İslam İşbirliği Teşkilatı Nedir ?

2.1.İslam İşbirliği Teşkilatı

2.2.Tarihçesi

2.3.Amacı

2.4.Üye Ülkeler

3.İslam İşbirliği Organları (Komisyonları)

4.İslam Dünyası'nda Mezhep

4.1.Mezhep Nedir ?

4.2.Mezheplerin Doğuş Sebebi

4.3.Amacı

4.4.Üye Ülkeler

5.İslam Dünyası'nda Mezhep Ayrılıkları

5.1.Siyasal Nedenler

5.2.Sosyokültürel Nedenler

5.3.Kabile Asabiyeti

6.Yaşanan Politik Sorunlar

6.1.Kerbela Olayı

6.2.Şiiler ve Sunniler

7.Kaynakça

1.Komite Divanı'ndan Mektup

Sayın Delegates,

16-17 Mayıs 2020 tarihlerinden ilki düzenlenecek olan Home Model United Nations konferansına ve Birleşmiş Milletler İslam İşbirliği Teşkilatı komitesine hoşgeldiniz. Bizler; Batuhan Kaya ve Umut Aydınlioğlu. Mezheplere dayalı olan politik tartışmalar hem ülkelerin kendilerine hem de İslam İşbirliği Teşkilatı zarar vermektedir. Sizlerle birlikte iki günlük süreç boyunca İslam ülkeleri arasında oluşan mezheplere dayalı politik gerginliklerin sona ermesi adına yararlı ve faydalı çözümler bulabileceğimize inanıyoruz.

Rehberi yazarken olabildiğince gereksiz detaylardan kaçarak, önemli bilgileri ön plana çıkarmayı hedefleyerek oluşturduk. Eğer rehberimizi dikkatle okursanız komite gündemimiz hakkında yeteri kadar bilgiye erişebilirsiniz. Bunun haricinde kaynakçalara bakarak daha kapsamlı bir araştırma da yapabilirsiniz. Gündem ve işleyiş hakkında aklınıza takılan bir nokta olursa bizlere ulaşmaktan çekinmeyiniz. 16 Mayıs'ta HomeMUN İslam İşbirliği Teşkilatı'nda görüşmek üzere.

Batuhan KAYA

batuhankya1@gmail.com

Umut AYDINLIOĞLU

umutaydinlioglu2003@gmail.com

+90530737 1792

2.İslam İşbirliği Teşkilatı Nedir ?

2.1. İslam İşbirliği Teşkilatı

Eylül 1969 tarihinde Fas'ın başkenti Rabat'ta toplanıp İslam ülkelerini çatısı altında toplamak üzere kurulan 57 üyeye sahip, uluslararası hukuk tüzel kişiliğini haiz bir uluslararası teşkilattir. 2011 yılında Kazakistan'ın başkenti Nur-Sultan'da düzenlenen İslam Konferansı Teşkilatı'nın 38. Dışişleri Bakanları toplantısında alınan karar gereğince örgütün ismi İslam İşbirliği Teşkilatı olarak değiştirildi.

Siyaset yapan en yüksek organı olan, üye devletlerin devlet başkanları ve hükümet yetkililerinin katıldığı ve her üç yılda bir yapılan İslam Zirvesi'nde alınan kararların işleyişini incelemek için üye ülkelerin dışişleri bakanları her yıl toplanır. Organizasyonun yönetici organı ise daimi sekreteryaya, iki organın kararlarının uygulanması ile görevlendirilmiştir ve merkezi Suudi Arabistan'ın Cidde şehrinde yer alır. Şu anki Genel Sekreter 2016'dan beri Yusuf Bin Ahmed El Useymim'dir.

2.2. İslam İşbirliği Teşkilatı Tarihçesi

Church of God adlı tarikata bağlı Denis Michael Rohan adında Avustralyalı bir Hristiyan'ın 21 Ağustos 1969 tarihinde Mescid-i Aksa'yı kundaklamayı denemesinden sonra İslam ülkeleri başkanları BM'de daimi olarak temsil de edilen İslam Konferansı Teşkilatını kurdular. Pakistan'daki ikinci toplantılarında İslam Kalkınma Bankası'nın kuruluş planı gündeme getirildi. Bunun ardından İKÖ maliye ve ekonomik işleri bakanları 1973 yılında katıldıkları Cidde toplantısında mali ve parasal bir müessesenin kuruluşunun önemini vurguladılar. Nihayet İslam Konferansı Teşkilatı'nın 20 Ekim 1975 tarihli zirve toplantısında İslam Kalkınma Bankası'nın kuruluş planı onaylandı. Bugün İslam ülkelerinin tek çatı altında toplandığı tek kuruluş sıfatına sahiptir.

2.3. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın Amacı

İslam İşbirliği Teşkilatı, İslam dini altında sosyal ve ekonomik değerleri korumayı, üye ülkeler arası dayanışmayı, sosyal, ekonomik, kültürel, bilimsel ve politik işbirliğini artırmayı, uluslararası barış ve güvenliği ve ileri seviyede eğitimi sağlamayı amaçlar.

2.4. İslam İşbirliği Teşkilatı Üye Ülkeleri

Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bahreyn, Bangladeş, Benin, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Brunei, Burkina-Faso, Cezayir, Cibuti, Çad, Endonezya, Fas, Fildişi Sahili, Filistin, Gabon, Gambiya, Gine, Gine Bissau, Guyana, Irak, İran, Kamerun, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, Komorlar, Kuveyt, Libya, Lübnan, Maldivler, Malezya, Mali, Mısır, Moritanya, Mozambik, Nijer, Nijerya, Özbekistan, Pakistan, Senegal, Sierra Leone, Somali, Sudan, Surinam, Suudi Arabistan, Tacikistan, Togo, Tunus, Türkiye, Türkmenistan, Uganda, Umman, Ürdün, Yemen, Suriye (Üyeliđi 14-15 Ağustos tarihlerinde düzenlenen 4. Olağanüstü İİT Zirvesi'nde askıya alınmıştır.)

3.İslam İşbirliği Teşkilatı Organları (Komisyonları)

- Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (COMCEC-İSEDAK)
- Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Daimi Komitesi (COMSTECH)
- Enformasyon ve Kültürel İşler Daimi Komitesi (COMIAC)
- Daimi Mali Komite
- Kudüs Komitesi
- Ekonomik, Kültürel ve Sosyal Sorunlar İslami Komitesi

4.İslam İşbirliği Teşkilatı'nda Mezhep Ayrılıkları

4.1.Mezhep Nedir ?

Mezhep, Arapça'da gitmek anlamına gelen "zehebe" fiilinden türemiştir; kelime olarak "gidilen yol" demektir. İslâm'ın "itikâdî ve amelî sahadaki düşünce ekolleri" diyebileceğimiz mezhepler, dinin anlaşılma biçimleri ile ilgili tezâhürlerdir. Siyâsî, ictimâî, iktisadî, coğrafî, tarihî ve benzeri sebepler, dinin anlaşılması planında, belirli fikirlerin ya da şahısların etrafında odaklaşmalara yol açmıştır. Böylece, din anlayışında yer yer farklılaşmalar husule gelmiştir. Bu farklılaşmaların, zamanla sistematik özellik

kazanarak, düşünce ve davranışları etkilenmeye başlaması, kurumlaşarak ve sosyal hayatta derin izler bırakarak varlığını sürdürmesi, karşımıza "mezheb" olgusunu çıkarmaktadır. Müslümanlar, Hz.Muhammed'in vefatından sonra, muhtelif sebeplerle, dini farklı anlamaya, farklı görüşler üretmeye başlamışlardır. Bu farklılaşmalar, mezheplerin oluşumunu hazırlayan sürecin ilk aşaması olarak alınabilir. Her insan başlı başına bir dünya olduğuna göre, din anlayışında özgün bir boyut kaçınılmazdır.

Üstelik bu özgün boyut, sevgi, saygı ve hoşgörü ortamında muazzam bir zenginlik sağlayabilir. Ancak, insanın sosyal bir varlık oluşundan kaynaklanan doğal örgütlenme arzusu, siyaset, ekonomi, sosyal değişme, kısaca insanın yapısından ve içinde yaşadığı koşullardan kaynaklanan birtakım sebepler, farklılaşma ile başlayan süreci, kurumlaşma aşamasına doğru sürüklemektedir. Sonuçta, ortaya, sayıları binlere ulaşan mezhepler çıkmaktadır. İslâm Düşünce Tarihinde, mezhep dendiği zaman, hem siyasî ve itikâdî nitelik taşıyanlar, hem de fikhî, amelî nitelik taşıyanlar anlaşılmalıdır.

4.2.Mezheplerin Doğuş Sebebi

Siyâsî ve itikâdî mezheplerin doğuşunda etkili olan pek çok sebep vardır. Ancak, ağırlıklı sebeplerin, isminden de anlaşılacağı gibi, siyâsî ve itikâdî nitelik taşıdığı hemen söylenebilir. Siyâsî ve itikâdî faktörler, başka sebeplerin de etkisiyle, dinin anlaşılma biçimi üzerinde etkili olmaya başlamış; anlayış planında belirgin farklılaşmalar ortaya çıkmıştır. Bu farklılaşmalarda birinci derecede etkin olan husus insandır, insanın temel özellikleridir. Çünkü dini anlayan da, yaşamaya çalışan da insandır. Mezheplerin doğuş sebeplerini iyi anlayabilmek için, birey ve toplum planında, insan unsurunun önemini iyi belirlemekte fayda vardır. Çünkü, bütün mezhepler insanın ürünüdür. İnsan unsuru devre dışı bırakıldığı takdirde, mezhepleri anlamak pek mümkün olmayacaktır. Diğer taraftan, anlayış planında yeni şekillenmelerin konusu din olduğu için, dinin yapısından, özelliklerinden kaynaklanan sebepler, kendiliğinden var olmak durumundadır. Gerek kutsal metinlerin anlaşılması, gerekse peygamberin konumu farklılaşmalarda etkili olmuştur. Bu arada, İslâm öncesi Arap kültürü ve İslâm'ın yayılması esnasında karşılaşılan yeni kültür ve medeniyetler de, farklılaşmalarda etkili olan unsurlar arasındadır.

5.İslam Dünyası'nda Mezhep Ayrılıkları

5.1.Siyasal Nedenler

Şehristânî, eserinin mukaddimesinde İslâm'da uğruna kılıçların çekildiği en büyük ihtilâf konusunun hilâfet olduğuna işaret ederken (*el-Milel ve'n-nihal*, I, 13) şarkiyatçılar da fırkaların teşekkülünde siyasî sebeplerin ayrı bir yer tuttuğunu belirtir. Resûl-i Ekrem'in vefatından hemen sonra yapılan toplantıda Hz. Ebû Bekir halife seçilmiştir. Ancak bu husus Sa'd b. Ubâde'nin halifelik adaylığını destekleyen ensar, Resûlullah'ın cenaze işleri dolayısıyla toplantıda bulunamayan Hz. Ali'nin halife seçilmesini isteyen Hâşimîler, Hz. Ebû Bekir'in halifelliğini gerçekleştiren muhacirler ve mevcut adaylardan hiçbirini benimsemeyip tarafsız kalanlar olmak üzere ashabın dört gruba ayrılmasını önleyememiştir. Öte yandan Hz. Osman döneminin ikinci yarısından itibaren çeşitli sebeplerle ortaya çıkan siyasî kargaşa genişleyerek halifenin şehid edilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu olaylar, siyasî gaye ve anlayışlara dayalı birtakım grupların doğmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu gruplar, siyasî düşüncelerini temellendirmek yahut siyasî amaçlarının arkasındaki hedeflerini örtmek için dinî naslara dayanmaktan geri kalmamıştır. Nitekim Hz. Ali'nin saflarında yer alırken Sıffin Savaşı'ndaki tahkim uygulamasına rıza göstermeyip Harûrâ'ya çekilen grup ilk fırka niteliği taşıyan Hâricîler'in doğmasına yol açmıştır. Aynı şekilde hilâfet tartışmalarında Hz. Ali yanlısı olanlar zaman içinde gelişen siyasî hadiselerle bağlı olarak zümrelere ayrılmış, hilâfetin Ali ve çocuklarının hakkı olduğu görüşü etrafında birleşen, fakat ayrıntıda birbirinden ayrılan birçok tâli fırka meydana gelmiştir. Siyasî sebepler Hâricîlik ve Şîilik gibi iki ana fırkanın teşekkülüne yol açtığı gibi öteki gruplaşma faaliyetlerinde de önemli rol oynamıştır.

5.2.Sosyokültürel Nedenler

Hz. Peygamber döneminden itibaren yayılmaya başlayan İslâm dini yahudi, hıristiyan ve Mecûsîler tarafından da benimsenmiştir. İhtidâ hareketlerine, fetih faaliyetlerine ve siyasî hâkimiyete bağlı olarak İslâmiyet Suriye, Filistin, Irak, Mısır ve Kuzey Afrika, Endülüs, İran, Horasan, Türkistan, Kafkaslar ve Hindistan'a kadar geniş bir sahaya ulaşmış, bu süreç içinde birçok farklı din mensubu İslâmiyet'i benimsemiştir. Eski inançlarını bırakıp İslâm'a giren insanların bir kısmı yeni dinin temel esaslarını kısa zamanda kabul ederken bir kısmı bunu uzun bir zamanda özümseyebilmiş, bazıları da gerçekten inanmadığı halde inanmış gibi görünerek intikam almak için çeşitli hesaplar içine girmiştir. İslâm'ı benimseyenler de yeni inanç ve düşüncelerini eski inanç ve geleneklerinin etkisinde kalarak oluşturmaya çalışmış, sonuçta bu sebepler de bazı fırkaların oluşmasına yol açmıştır.

5.3.Kabile Asabiyeti

Kökü eskilere uzanan ve Câhiliye devrinde ileri safhalarda bulunan soy ve kabile asabiyeti, her ne kadar İslâm'ın takvâya dayalı üstünlük ilkesiyle önlenmiş (el-Hucurât 49/13) ve Hz. Peygamber zamanında pek görülmemişse de onun vefatının ardından tekrar ortaya çıkmış, birçok ihtilâf, siyasî faaliyet ve fırkalaşma da âmillerden biri olmuştur. Hz. Osman'ın akrabalarını önemli görevlere getirmesi öteden beri devam eden Hâşimî-Enevî çekişmesini yeniden canlandırılmış ve isyancıların başlıca şikâyet konularından birini teşkil etmiştir. Hâşimîler'den olan Hz. Ali'nin hilâfete gelmesi üzerine valilikten azledilen Enevîler'den Muâviye b. Ebû Süfyân, Hz. Osman'ın şehid edilmesine ilgisiz kaldığı ve isyancıları ordusunda barındırdığı gerekçesiyle Hz. Ali'ye biat etmemiş ve neticede Sıffîn Savaşı meydana gelmiştir. Aynı şekilde Mudar ile Rebîa kabileleri arasında geçmişteki büyük mücadeleler Mudar'ın Hz. Ali'nin saflarında yer almasında, Rebîa'nın da Ali'nin ordusundan ayrılıp Hâricîler'e katılmasında etkili olmuştur.

6.Yaşanan Politik Sorunlar

6.1.Kerbela Olayı

Peygamberimizin ahirete rihletinden sonra, ümmet arasında türlü fitneler baş gösterdi. Özellikle Hz. İmam Ali'nin halifelik döneminde ümmet birbirleriyle birçok kez savaştı, savaştırıldı. Hz. İmam Ali'ye baş kaldıran Muaviye, kendinden sonraki halifenin oğlu Yezid olarak kabul edilmesini ölmeden önce garantilemiştir. Yezid halife olunca- tıpkı babası Muaviye gibi- Hz. Peygamber'in getirdiği İslam inancını temelden değiştirmeye ve halka işkence etmeye devam etti.

Bundan özellikle Kûfe halkı rahatsız olmuştu. Bu nedenle Hz. İmam Hüseyin'e her gün yüzlerce mektup yazıp, kendilerini Yezid'den kurtarmasını istediler. Kufe'den 18 bin mektubun Hz. İmam Hüseyin'e ulaşması sonunda İmam ve taraftarı (ailesi, dostları) ile Kufe'ye doğru yola çıktı. Kufelilerin mektuplarından haber alan Yezid, ilk olarak elçi olarak gönderilen Hz. İmam Hüseyin'in amcaoğlu Müslim'i öldürtüp ve halka baskı uygulayarak Kufelilerin gözünü korkutmayı başardı. Böylece evvelce İmama biat edeceklerini belirten Kufeliler, korkularından saf değiştirip Yezid'e biat etmeyi kabul

edip Hz. İmam Hüseyin'i ve taraftarlarını da Kufe'ye girmeden bulup biata zorlamak üzere Yezid'in ordusuna katıldılar.

İmam Hüseyin ve yakınları Muharrem ayının ilk günü Kerbela'da tutsak edildiler. Fırat nehrine yakın bulunmalarına rağmen su içmeleri yasaklandı. Kufelilerin ihanetine uğrayan Hz. İmam Hüseyin ve yakınları tutuldukları Kerbela'nın kavurucu çölünde 10 gün su içmezler. Muharrem'in 10.günü de Yezid'e biat etmeyi reddeden İmam Hüseyin'e, karşı taraftan ok atılmasıyla çatışma başladı. Hz. İmam Hüseyin'in oğulları, kardeşi, yeğenleri derken tüm yakınları tek tek şehit edildiler. Tüm sevdiklerinin gözü önünde can vermesine şahit olan İmam, son olarak 33 mızrak yarası ve 34 kılıç yarası aldıktan sonra Şimr isimli asker tarafından başı kesilerek şehit edildi. Kerbela olayı gerek Alevilerin, gerek Şiiilerin, gerek ise Sünnilerin ortak acısıdır.

6.2.Şiiler ve Sünniler

Kuzey Afrika ve İran dahil Ortadoğu'nun beşte biri İslam dininin Şii mezhebine dahil. Ancak sadece dört ülkede Şiiler çoğunlukta: İran nüfusunun yüzde 85'i, Irak ve Yemen'in yüzde 75'i, Bahreyn'in de yüzde 60'ını Şiiler oluşturuyor. Diğer Müslüman ülkelerde ise çoğunluğu Sünniler oluşturuyor. Şii ve Sünniler, Hıristiyanlık'taki mezheplerle bir yere kadar karşılaştırılabilir, ancak bu iki grup arasında derin fikir ayrılıkları söz konusu.

İki mezhep arasındaki ihtilafın kaynağı ise Hz. Muhammed'in ardından kimin geleceği ile başlıyor. Hz. Muhammed öldükten sonra 632 yılında Ebubekir, ilk halife seçildi. Ebu Bekir'in ardından, daha sonra birbiriyle mücadele eden birçok halife gelse de Şam, Bağdat ve Samarra Da hüküm süren Ebu Bekir'in halefleri en önemli kolu oluşturdu.

Şiiilerin iddiası ise Hz. Muhammed ölümünden kısa bir süre önce Müslümanları yönetme görevini, kuzeni ve damadı Hz. Ali'ye vermişti. Hz. Ali dördüncü halife seçildi, ancak Şiiler tarafından ilk imam olarak kabul ediliyor. Şiiler için "İmam" kavramı en yüksek dini lideri tanımlıyor. Sünniler için ise toplu olarak ibadeti yönetebilecek kadar eğitilmiş olan herkes imam olabilir.

Sünniler açısından Hz. Ali yetersiz bir halifeydi, ancak iki mezhep de Hz. Ali'nin halifeliğinin meşruluğunda hemfikiriz. Ancak bu uzun sürmedi. Müslüman gruplar

arasında ihtilaf ve bölünme yaşandı. Hz. Ali halifelikten alındı ve taraftarları yeni halifeyi tanımadı. Hz. Ali taraftarları kendilerini “Şii-at Ali” yani, “Ali’nin Partisi” olarak adlandırdılar.

Hz. Ali, 661 yılında öldürüldü. Halefleri ise Şii mezhebinden seçilen imamları. Bugün mezarları Samarra’da olan 11. İmam Hasan El Askeri ve babası 10. İmam Ali El Hadi Ye kadar bu böyle devam etti. Hasan El Askeri Den sonra imamların Hz.

Muhammed’e kadar sürülebilen izi yok oluyor. Çünkü El Askeri’nin oğlu Muhammed El Mehdi 9. yüzyılda daha çocukken kayboluyor. Şiiler, 12. İmam El Mehdi’nin sağ olduğuna ve bir gün geri döneceğine inanıyor.

Sünniler De ise halifelik, birbiriyle rekabet halinde olan birçok aday olsa dahi yüzyıllarca önemini korumaya devam etti. Hilafet, Bağdat’ta Moğollar tarafından, Türkiye Cumhuriyeti’nde ise 1924 yılında kaldırıldı. Şiilik, İran’da 16. yüzyıldan beri ülkenin resmi dini. Ancak Şiilerin kutsal mabetlerinin en önemlileri, üçüncü, yedinci, dokuzuncu, onuncu ve onbirinci imamların mezarları, tarihinde oldukça fazla değişime tanık olan komşusu Irak’ta bulunuyor. Irak’ta Sünniler azınlıkta olmasına rağmen, uzun zaman Sünniler tarafından yönetildi.

6.3.Yemen İç Savaşı

Yemen, 1990 yılında Kuzey ve Güney Yemen’in birleşmesiyle ortaya çıkan genç bir cumhuriyet. Başkenti Sana olan ülke, 1990 yılından itibaren Ali Abdullah Salih tarafından yönetildi. 27 milyonluk Yemen nüfusunun büyük çoğunluğu Sünnilerden oluşuyor. Kuzey kesiminde nüfusun bir bölümünü Şiiliğin kollarından olan ve Husileri destekleyen Zeydiler oluşturuyor. 2004 yılında Husiler başkent Sana’ya karşı ayaklandı. Hükümet güneyde de El Kaide bağlantılı gruplarla mücadeleye başladı Arap Baharı ayaklanmalarının başladığı 2011’de başkent Sana’daki olaylar zinciri Devlet Başkanı Salih’in 33 yıl sonra ülkeyi terk etmesine yol açtı. Salih’in yerine 2012 yılında Mansur Hadi seçildi ancak istikrarı sağlayamadı. 2014’te başkent Sana’nın kontrolünü ele

geçiren İnan destekli Husiler Aden'e taarruz başlattı. Mansur Hadi müttefiki Suudi Arabistan'a sığındı. 2015'de Suudi Arabistan öncülüğünde Husilerin ilerleyişini durdurmak için bir koalisyon gücü oluşturuldu. 2017'de isyancı Husiler Suudi Arabistan'a yaklaşmakla suçladıkları Ali Abdullah Salih'i öldürdü. Mansur Hadi başkent Sana'yı Husilerden geri almak için operasyon başlattı. 2018'in başında ülkenin güneyindeki ayrılıkçılar hükümetin merkezi Aden'i almak için isyan başlattı. Yemen'de 2015'ten bu yana süren iç savaşta binlerce sivil yaşamını yitirdi. BM'ye göre, milyonlarca insanın kıtlık tehlikesiyle karşı karşıya olduğu ülkede 'derin bir insani kriz' yaşanıyor.

Kaynakçalar ve Araştırma Kaynakları

<https://www.milliyet.com.tr/molatik/>

<https://www.milliyet.com.tr/islam-isbirligi-teskilati-nedir--islam-isbirligi-teskilati-bilgileri-molatik-1018/>

<http://www.hasanonat.net/index.php/98-mezhep-kavram-ve-mezheplerin-dogus-sebepleri>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/mezhep>

<https://www.dw.com/tr/be%C5%9F-ba%C5%9F%C4%B1kta-yemen-sava%C5%9F%C4%B1/a-46160545>

<https://www2.karar.com/guncel-haberler/kerbela-olayi-nedir-262776>

<https://www.habervakti.com/islam/kerbela-hadisesi-nedir-kerbela-da-neler-yasanmistir-h79512.html>

<https://tr.euronews.com/2018/11/01/video-yemen-ic-savasi-nasil-basladi-kim-kiminle-neden-savasiyor>

<https://www.dw.com/tr/%C5%9Fi-s%C3%BCnni-gerginli%C4%9Finin-ge%C3%A7mi%C5%9Fi/a-2522358>